

ПИТАННЯ
для вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності
13.00.05 – „Соціальна педагогіка”

1. Соціальна педагогіка як галузь знання: принципи, функції, завдання.
2. Соціальна педагогіка та соціальна робота.
3. Порівняльна соціальна педагогіка.
4. Сутність і зміст поняття „соціалізація”. Структурні компоненти соціалізації і їх співвідношення. Людина як об’єкт і суб’єкт процесу соціалізації.
5. Фактори соціалізації особистості, їх взаємозв’язок. Закономірності і етапи процесу соціалізації. Агенти і засоби соціалізації.
6. Соціалізація як соціально-педагогічне явище. Компоненти педагогічної характеристики процесу соціалізації.
7. Методологічні основи соціальної педагогіки – філософія виховання, філософська антропологія, сучасні знання про людину, її потреби і можливості.
8. Провідні концепції соціалізації особистості.
9. Психологічні механізми соціалізації: імпринтинг, ідентифікація, наслідування, рефлексія.
10. Соціальні механізми соціалізації: традиційний, інституційний, стилізований, міжособистісний.
11. Основні категорії соціальної педагогіки і соціальної роботи.
12. Методи наукового дослідження соціально-педагогічних явищ.
13. Поняття „соціальне виховання” і його історично – культурний зміст. Виховний ідеал суспільства. Вплив державної політики на соціальні процеси. Основні детермінанти процесу соціального виховання.
14. Соціальні інститути. Нормативно-правова база здійснення соціального виховання. Основні концепції і програми соціального виховання особистості.
15. Соціокультурні передумови виникнення соціальної педагогіки як науки і як практики. Основоположники теорії соціальної педагогіки.
16. Розвиток ідей соціальної справедливості у писемних пам’ятках українського народу, переказах ранньофеодальної епохи XII – XV ст.
17. Соціальна спрямованість діяльності в Україні братських, козацьких, січових, дяківських, церковних, земських шкіл.
18. Соціальна спрямованість ідей педагогів-гуманістів епохи Відродження.
19. Ідеї соціального виховання в українській педагогіці і соціальній практиці у першій половині XIX ст.
20. Соціальний зміст громадсько-педагогічного руху за демократизацію освіти та національну школу у другій половині XIX ст.
21. Основні етапи і передумови становлення і розвитку в Україні соціальної педагогіки як науки.
22. Теоретичні основи та основні ідеї розвитку соціальної педагогіки в Україні. Ідеї соціальної педагогіки в працях А.Макаренка, В.О.Сухомлинського.
23. Історичні передумови появи та розвитку Центрів соціальних служб для молоді і вразливих категорій населення.
24. Особливості соціального захисту прав дітей і дитинства в сучасних умовах. Ставлення до проблеми сирітства.

25. Правова основа розвитку соціальної педагогіки і соціальної роботи. .
26. Тенденції розвитку соціальної педагогіки і соціальної роботи в Європі і США.
27. Соціальна робота і соціальна педагогіка в Германії.
28. Соціальна робота і соціальна педагогіка у Франції.
29. Соціальна робота у Великобританії.
30. Соціальна робота у Швеції.
31. Соціальна робота у США.
32. Соціально-педагогічна концепція Ж.-Ж.Руссо.
33. Сутність соціально-педагогічних поглядів Д.Локка.
34. Прагматична педагогіка Дж.Дьюї.
35. Сутність та історичне значення соціально-педагогічної концепції П.Наторпа.
36. Материнська педагогіка Я.Корчака.
37. Соціально-педагогічний зміст вальфдорської педагогіки.
38. Соціально-педагогічна сутність концепції М.Монтессорі.
39. Соціально-педагогічна концепція С.Френе.
40. Ідеї національного і родинного виховання у спадщині С.Русової.
41. Педагогіка середовища А.Макаренка та розвиток її ідей в умовах сучасності.
42. Педагогіка середовища С.Шацького і С.Стельмаховича.
43. Педагогічні ідеї соціалізації особистості В.Сухомлинського.
44. Соціально-педагогічний зміст народної педагогіки.
45. Ідеї соціального виховання дітей у концепціях сучасних педагогів-новаторів.
46. Найбільш поширені виховні системи сучасних навчально-виховних закладів.
47. Дозвілля як соціальний і особистісний феномен.
48. Рекреаційна функція дозвілля
49. Основні види соціалізації особистості.
50. Зумовленість змісту, форм і методів роботи соціального педагога домінуючим видом соціалізації і віковими особливостями особистості.
51. Основні функції і завдання соціального педагога.
52. Сфери діяльності і спеціалізації соціального педагога.
53. Школа як виховне середовище. Функції шкільного соціального педагога.
54. Основні напрямки діяльності соціального педагога у школі, їх співвіднесення з найбільш характерними спеціалізаціями.
55. Основи методики вивчення виховного процесу. Соціально-педагогічна діагностика навчально-виховного процесу. Внутрішньошкільний моніторинг.
56. Розробка індивідуальних методик роботи з проблемними учнями. Виявлення причин конфліктів у шкільному колективі. Допомога у вирішенні конфліктів між учнями і педагогами, з сім'ями учнів.
57. Організація позаурочної виховної роботи і дозвіллевої діяльності. Створення учнівського колективу.
58. Інтерактивні технології формування культури життєвого самовизначення школярів. Особистісно-орієнтований підхід у забезпеченні виховного процесу.

59. Співпраця з місцевими органами влади, різними центрами і службами по роботі з дітьми, сім'ями, молодіжними, культурними, оздоровчими закладами та координація їх сумісних виховних зусиль.
60. Консультування учнів, педагогів, батьків. Роль посередника соціального педагога у вирішенні соціальних проблем учнів. Охорона і захист прав неповнолітніх.
61. Концепція розвитку позашкільної освіти в Україні. Система позашкільної освіти.
62. Типи і види закладів позашкільної освіти. Напрямки їх навчально-виховної діяльності.
63. Зміст і форми допрофесійної підготовки дітей і учнівської молоді.
64. Соціально-педагогічні умови розвитку творчих здібностей і ініціативи вихованців.
65. Перспективи розвитку соціально-педагогічних технологій у позашкільній освіті. Статус фахівця системи позашкільної освіти.
66. Методика діагностики мікросередовища.
67. Фактори вулиці і їх вплив на формування особистості. Фактори ризику соціалізації особистості у вуличному середовищі, шляхи пом'якшення їх дії.
68. Соціально-педагогічна робота з дітьми за місцем проживання.
69. Організація клубів за інтересами. Створення родинних клубів.
70. Технології кризового втручання.
71. Соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу.
72. Соціально-педагогічна допомога „дітям вулиці” – бездоглядним, безпритульним.
73. Соціальний захист вразливих сімей і дітей.
74. Проблеми соціально-педагогічного захисту дитинства.
75. Соціально-педагогічний супровід прийомних дітей.
76. Представлення інтересів дітей-сиріт у різних державних і недержавних інституціях.
77. Захист дітей від жорстокого поводження з ними в сім'ях і в інших соціальних середовищах.
78. Допомога у влаштуванні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у прийомні сім'ї і будинки сімейного типу.
79. Міжнародний досвід захисту прав дітей.
80. Сутність поняття „важкі життєві ситуації” для дітей та їх типологія. Типологія дітей і сімей, які потребують кризового втручання. Завдання кризового втручання і зміст кризової педагогіки.
81. Державні установи і соціальні служби, повноважні у здійсненні кризового втручання. Технології кризової педагогіки.
82. Сутність і зміст соціально-педагогічної підтримки.
83. Групи ризику дітей і сімей. Основні форми соціально-педагогічної підтримки дітей і сімей групи ризику.
84. Соціальні причини виникнення інвалідності чи затримок у розвитку особистості. Категорії дітей та сімей, що потребують спеціального вивчення та специфічних засобів соціальної і педагогічної допомоги.
85. Програма соціальної реабілітації дітей та осіб з обмеженими можливостями.
86. Реалізація програми соціально-педагогічної підтримки осіб з обмеженими можливостями центрами соціальних служб для молоді.
87. Спеціалізовані державні установи для дітей з обмеженими можливостями. Основні види соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями, ресурси її надання.

88. Обдарованість дитини і її типи. Навчально-виховні заклади для обдарованих дітей.
89. Гуманістична спрямованість соціально-педагогічного захисту обдарованих дітей. Види соціально-педагогічної допомоги обдарованим дітям, її ресурси.
90. Сутність і зміст соціального супроводу прийомних сімей і Дитячих будинків сімейного типу. Мета і завдання.
91. Нормативна база соціального супроводу. Технології. Моніторинг. Командна робота.
92. Сутність соціально-педагогічних технологій і технік. Організація волонтерського руху.
93. Соціально-педагогічні технології роботи з неблагополучними сім'ями і різними категоріями клієнтів. Сімейна психотерапія. Артпедагогіка.
94. Соціально-педагогічні технології профілактики наркоманії, поширення ВІЛ/СНІДУ, ресоціалізації у пенітенціарній системі й пост пенітенціарної адаптації засуджених після звільнення. Соціальний супровід.
95. Соціально-педагогічний патронат, соціально-педагогічна підтримка, соціально-педагогічна допомога та ін.. Особливості діяльності соціального педагога по вибору і реалізації соціально-педагогічної технології.
96. Міжнародні документи у сфері захисту прав людини.
97. Чинне законодавство України у сфері соціального захисту різних категорій населення.
98. Кваліфікаційна характеристика соціального педагога. Етика соціального педагога/ соціального працівника.
99. Педагогіка дозвілля: функції, принципи, зміст, методи. Культурно-просвітницька діяльність у контексті педагогіки дозвілля.
100. Специфіка організації культурно-просвітницької діяльності з різними категоріями населення (в мікрорайоні, на базі шкіл, культурно-дозвіллевих центрів). Індивідуалізовані програми освітнього характеру. Культурно-просвітницька діяльність засобами ЗМІ.
101. Технології культурно-просвітницької діяльності у парках, клубах, у музеях. Туристичні технології. Благочинні акції.
102. Мета і завдання освіти дорослих. Особливості організації освіти дорослих. Види освіти дорослих.
103. Тренінги. Майстер-класи. Методологічні семінари, круглі столи, конференції.
104. Школи молодих батьків. Підготовка кандидатів у прийомні батьки і батьки-вихователі.
105. Дистанційне навчання. Роль засобів масової інформації і електронних технологій і самоосвіти дорослих.
106. Види і типи територіальних громад. Мета і завдання соціально-педагогічної роботи у територіальній громаді, особливості її здійснення.
107. Структура державних і громадських закладів територіальної громади, їх взаємодія, функції і завдання у соціальному захисті населення.
108. Діагностика соціально-педагогічних проблем громади, методика оцінювання проблем, створення соціальних паспортів.
109. Технології соціально-педагогічної роботи у територіальній громаді. Методи активізації громади.
110. Сутність професійної етики. Фундаментальні загальнолюдські цінності етики соціального педагога/ соціального працівника. Основні категорії етики: етична свідомість, етичні стосунки, етичні дії та професійний обов'язок спеціаліста. Етичні принципи.
111. Професійні якості соціального педагога/соціального працівника.

112. Соціальне середовище сім'ї і його основні типи. Соціокультурне середовище сім'ї і розвитку особистості.
113. Сутність і зміст первинної соціалізації дитини. Роль батька і матері у первинній соціалізації дитини. Депривація і її наслідки для дітей.
114. Виховний потенціал сімейного середовища і шляхи його підвищення..
115. Соціально-педагогічна робота з сім'єю. Формування педагогічної культури батьків. Сімейне консультування.
116. Фактори соціокультурного середовища школи. Виховання учнів у процесі навчання. Типи виховних систем школи, їх характеристика.
117. Виховна робота класного керівника. Учнівський колектив: методика його створення і розвитку, основні характеристики.
118. Структура колективу, ролі і статуси у колективі. Сутність і принципи педагогічної взаємодії, співробітництва педагогів і учнів. Учнівське самоуправління.
119. Основні методики вивчення виховного процесу у школі. Методика і техніка планування виховної роботи.
120. Напрямки виховної роботи у середовищі школи. Технології виховного процесу. Форми співробітництва школи і сім'ї.
121. Громадянське виховання. Гуманістичне виховання.
122. Завдання соціального педагога у створенні соціокультурного середовища школи.
123. Причини виникнення маргінальних груп. Типи маргінальних груп. Їх спрямованість і ціннісні орієнтації. Маргінальна субкультура.
124. Соціально-педагогічні характеристики окремих маргінальних груп. Проблеми соціально-педагогічної діяльності у маргінальних групах.
125. Роль ровесників у процесі соціального розвитку особистості. Типи самодіяльних (неформальних) об'єднань дітей і молоді.
126. Дитячі і молодіжні організації, напрямки їхньої діяльності. Методика діагностики підліткових і молодіжних об'єднань. Можливості педагогічного впливу на об'єднання дітей і молоді асоціального спрямування.
127. Державні і недержавні заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: їх класифікація, нормативно-правові засади функціонування.
128. Основні характеристики закладів інтернатного типу, Будинків Дитини, Дитячих Будинків, Дитячих Будинків змішаного (ДБЗТ) і комбінованого типу (ДБКТ), дитячі будинки сімейного типу (ДБСТ).
129. Сучасні підходи до реформування закладів інтернатного типу. Міжнародний досвід у влаштуванні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в сімейні форми виховання.
130. Сутність соціально-педагогічної роботи у виправно-виховній системі. Соціально-педагогічна робота з неповнолітніми засудженими.
131. Основні технології ресоціалізації особистості у виправно-виховних закладах. Підготовка засуджених до життя на волі після відбування покарання. Соціальний супровід звільнених з місць позбавлення волі.

132. ЗМІ: види і основні функції. Позитивний і негативний вплив засобів масової інформації на формування свідомості і моделі соціальної поведінки. Основні методи впливу ЗМІ на особистість і групу.
133. Потенційні можливості використання ЗМІ у роботі соціального педагога. Потенційні можливості соціальної реклами у захисті прав дітей і сімей.
134. Соціальна зумовленість створення притулків для неповнолітніх, кризових центрів і центрів соціально-психологічної реабілітації. Мережа розвитку їх закладів в Україні. Призначення і функції таких закладів. Їх підпорядкування.
135. Підстави для влаштування клієнтів у притулки для неповнолітніх, кризові центри і центри соціально-психологічної реабілітації. Процедура влаштування. Умови і термін перебування в них. Рух клієнтів із притулків для неповнолітніх, кризових центрів і центрів соціально-психологічної реабілітації в інші соціальні інституції.
136. Сутність понять „народні традиції” і „звичаї”. Джерела формування народних традицій і звичаїв та механізми їх збереження і передачі.
137. Виховний потенціал народних традицій і звичаїв. Їх роль у передачі соціальних цінностей.
138. Етнопедагогіка. Особливості національних традицій родинно-сімейної соціалізації дитини. Місце народних традицій і звичаїв у сучасному соціальному вихованні.
139. Сутність субкультур, причини і умови їх виникнення та розвитку.
140. Типи і види молодіжних субкультур. Спрямованість сучасних молодіжних субкультур. Характерні ознаки: атрибути, ритуали, епатажність, модні тенденції; ціннісні і музичні орієнтації представників різних субкультур.
141. Релігійні організації і релігійне виховання.
142. Недержавні організації, їх соціальне призначення і засади функціонування. Характеристика окремих громадських організацій, які діють в інтересах дітей.
143. Реалізація спільних міжнародних соціальних проєктів, вироблення концептуальних підходів, розробка програм і їх реалізація з метою створення сприятливого середовища для вразливих дітей і сімей, захисту їх прав і свобод, розвитку ініціативи громад у процесі демократичного становлення.
144. Вивчення зарубіжного досвіду, його адаптація і впровадження. Виховання лідерських якостей. Освоєння менеджменту роботи соціального працівника і маркетингу соціально-педагогічних технологій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи. – К., 2002.
2. Алексєєнко Т.Ф. Педагогічні проблеми молоді сім'ї. – К., 1997.
3. Алексєєнко Т.Ф. Соціалізація особистості: можливості й ризики. – К., 2007.
4. Алексєєнко Т.Ф., Жданович Ю.М. Виховання особистості у Пласті. – К., 2006.
5. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2-х томах. – К., 2003.
6. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. – К., 2003.
7. Безпалько О.В. Теоретико-методичні основи соціальної роботи у територіальній громаді. – К., 2006.
8. Книга для батьків. Посібник до тренінгового курсу "підготовка кандидатів у прийомні батьки" / За заг.ред.Т.Ф.Алексєєнко. – К., 2006.
9. Кривуша В. І. Особливості ре соціалізації неповнолітніх злочинців. – К., 2000.
10. Культура життєвого самовизначення: 1-4 класи. /За заг.ред. І.Д.Зверєвої – К., 2004.
11. Культура життєвого самовизначення: 5-9 класи. /За заг.ред. І.Д.Зверєвої – К., 2004.
12. Культура життєвого самовизначення. 10-12 класи. /За заг.ред. І.Д.Зверєвої – К., 2004.
13. Литвишков В.М., Митькіна А.В. Пенитенциарная педагогіка. – М., 2004.
14. Максимов В.Г. Педагогическая диагностика в школе. – М., 2002.
15. Малюнкова Л.И. Теория и методика воспитания. – М., 2002.
16. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика. – М., 2005.
17. Молода сім'я в Україні. Тематична державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2002 року. – К., 2003.
18. Методика воспитательной работы / Под ред. В.А. Слостенина. – М., 2002.
19. Методика и технологии работы социального педагога / Под ред. М.А.Галагузовой, Л.В.Мардахаева. – 2-е изд., М., 2004.
20. Мудрик А.В. Социальная педагогика. – М., 2002.
21. Мустаева Ф.А. Основы социальной педагогики. – М., 2002.
22. Нові моделі закладів дозвілля: концепції, проекти, реалізація. – К., 1994.
23. Пальчевський С.С. Соціальна педагогіка. – К., 2005.
24. Педагогічний словник для молодих батьків /За заг. ред. В.Г.Постового. – К., 2002.
25. Права дитини: сучасний досвід та інновації/ За заг. ред. Г.М.Лактіонової. – К., 2005.
26. Рабочая книга социального педагога. / Ред. Н.Ф.Маслова. – Орел, 1995.
27. Соціальна педагогіка: словник-довідник /За заг. ред. Т.Ф.Алексєєнко. – К., 2007.
28. Соціальна педагогіка: теорія і технології / За ред. І.Д.Зверєвої. – К., 2006.

29. Соціальна педагогіка. Підручник / За ред. А.Й. Капської. – К., 2006.
30. Соціальна робота в Україні. Навчальний посібник/ За заг.ред. І.Д.Зверєвої. – К., 2003.
31. Социальная педагогика. Курс лекций. /Под общей редакцией М.А.Галагузовой. - М., 2001.
32. Социальная работа с детьми группы риска. – М., 2004.
33. Социальное проектирование в сфере культуры. Прорыв к реальности. – М., 1990.
34. Технології створення та функціонування прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу. – К., 2003.
35. Федорченко Т.Є. Рання профілактика негативних проявів у поведінці дітей. – К., 2003.
36. Харченко С.Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика. – Л., 2006.
37. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – Питер, 2000.
38. Шакурова М.В. Методика и технологи работы соціального педагога. – М., 2002.
39. Энциклопедия социальной работы. В 3-х томах. Пер. с англ. / Под ред.: Л.Е.Купельского, М.С.Мацковского. – М., 1994.